

Natuur in Nederland: wat is er nog echt?

Na een flink aantal minder bekende leden van bekende geslachten en inzicht in de elementen, komen in de serie De Wereldbol nu drie gebieden aan bod in relatie tot natuurbescherming. Peter Knippels behandelt de laatste afleveringen van dit jaar Nederland, Griekenland/Turkije en Zuid-Afrika.



Ornithogalum umbellatum komt nog volop voor in de Duin- en Bollenstreek

Tekst en foto's: Peter Knippels

Laat ik gelijk maar de knuppel in het hoenderhok gooien: hebben we natuur in Nederland? Op de keper beschouwd moet het antwoord nee zijn. Alle 'natuur' in Nederland is aangelegd door de mens, met voor mij als meest aansprekende voorbeeld het Nationaal Park de Hoge Veluwe. Dit bestaat dankzij het echtpaar Kröller-Müller dat ooit het park in bezit had. Onder aanvoering van dit echtpaar werd het gebied vanaf het begin van de 20e eeuw opnieuw ingericht en werd het gebied deels beplant met bomen. Voordien was het eigenlijk een grote zandbak en verder als begroeiing met name heide en 'kreupelhout'. Een ander mooi voorbeeld van 'natuur' vind ik de herfsttijlozen (*Colchicum autumnale*) in het natuurgebied Hageven-Plateaux op de Nederlands-Belgische grens. Het verhaal over deze groeiplaats van *Colchicum* heb ik al eens eerder opgeschreven: vloeiveiden die rond 1850 zijn aangelegd, het gebruik van een graszaadmengsel uit de Alpen waartussen blijkbaar ook zaden van *Colchicum autumnale* zaten en in de loop van de tijd heeft deze herfstbloeier zich verspreid over de vloeiveiden in het natuurgebied.

STINSENPLANTEN

Nog minder natuurlijk zijn de stinsenplanten. Stinsenplanten zijn planten die worden aangetroffen bij oude boerderijen, buitens of states

(in het Fries stinzen) en die buiten deze plaatsen niet verwilderen. De planten zijn vanaf de 16e eeuw hier geplant, later verwilderd en ingeburgerd. Zoals blijkt uit deze definitie van stinsenplanten gaat het om door mensen aangeplante soorten die later zijn verwilderd en zich nu zelf instand houden. De boeken 'Stinzeplanten' van Bakker en Boeve uit 1985 en 'Stinze-



Massaal bloeiende *Allium ursinum* in de Alkmaarder Hout

flora in Fryslân; 'Spitten in het verleden' van De Boer et al. geven een goed beeld van de bolgewassen die we nu als stinsenplant kennen, met als bekende voorbeelden verschillende soorten *Galanthus*, *Eranthis hyemalis*, *Scilla bifolia*, *Crocus tommasinianus*, *Tulipa sylvestris*, *Arum maculatum*, *Ornithogalum nutans*, *Hya-cinthoides non-scripta* en *Allium ursinum*. In het verlengde van de stinsenplanten ligt de plantengroei in stadsparken, met Stadspark de Hout in Alkmaar als mooi voorbeeld. In dit aangelegde park groeien in het voorjaar bolgewassen die aangeplant zullen zijn: *Galanthus elwesii*, *G. nivalis* 'Flore Pleno', *Corydalis solida*, *Ornithogalum umbellatum* en *Chionodoxa luciliae*. Het meest indrukwekkend vind ik de bloeiende *Allium ursinum* in mei: een sterk geurende deken van witte bloemen. Ook mooi zijn de duizenden exemplaren van *Hya-cinthoides non-scripta* die jaarlijks het Haagse Bos in Den Haag bloeien roze kleuren.

Is er dan niets meer echt? Hoe zit het dan met de van nature in Nederland voorkomende en bedreigde *Fritillaria meleagris* (kievietsbloem) en *Gagea villosa* (geelster)? De planten komen wel van nature hier voor, maar het landschap waarin ze voorkomen is door de mens gevormd. Is het dan geen natuur? Ik vind van wel. Natuur is niet statisch, maar is dynamisch en verandert in de loop van de tijd. Er kunnen soorten verdwijnen en andere bijkomen. Je kunt landschappen en de er voorkomende vegetatie niet conserveren en houden zoals het nu is.